

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 673/2025-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/108/2023 z 26. júna 2025 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/108/2023 z 26. júna 2025 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/108/2023 z 26. júna 2025 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **949,17 eur** a tieto zaplatiť jeho advokátovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. októbra 2025 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím o jeho dovolaní v civilnom spore.

II.

2. Sťažovateľ vlastní pozemok, na ktorom je skolaudovaný chodník vo vlastníctve mesta. Žalobou proti žalovanému mestu sa domáhal určenia, že jeho pozemok nie je zaťažovaný vecným bremenom v prospech mesta, ktoré malo vzniknúť podľa § 4 ods. 1 zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). Žalobu odôvodnil tým, že toto ustanovenie je v rozpore so základným právom podľa čl. 20 ods. 4 ústavy, keďže zákon nestanovil (i) orgán, ktorý by o obmedzení vlastníckeho práva rozhodoval a posúdil splnenie kritérií pre takéto obmedzenie, a (ii) náhradu za nútené obmedzenie vlastníckeho práva. Vlastníci pozemkov sú tak nútené obmedzení priamo zákonom, čo podľa ústavy nemožno. Preto navrhol konanie prerušiť s tým, že okresný súd podá ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade ustanovenia zákona s ústavou.

3. Okresný súd rozsudkom návrh na prerušenie konania a žalobu sťažovateľa zamietol. Vyjadril sa k dôvodom neústavnosti sporného ustanovenia. Domnieval sa, že nie otázka existencie vecného bremena, ale otázka náhrady za jeho vznik je otázkou, ktorá má byť zákonom č. 66/2009 Z. z. vyriešená tak, aby zodpovedala kritériám ústavnosti. Ak zákon neurčil orgán rozhodujúci o nútenom obmedzení vlastníckeho práva, nemôže to spôsobovať neústavnosť ustanovenia. Domnieval sa, že ak sporné ustanovenie odkazuje na všeobecnú právnu úpravu o vecných bremenách v Občianskom zákonníku, podľa ktorej vecné bremená vznikajú aj zo zákona, tak jediné logické riešenie je domáhať sa neústavnosti § 151o Občianskeho zákonníka, ktorý pripúšťa vznik vecného bremena zo zákona. Ak by ústavný súd vyslovil rozpor ustanovenia s ústavou, tak po strate jeho účinnosti by odpadol celý predmet sporu. Nevyriešila by sa len sporná otázka, ale žaloba by sa stala nedôvodnou. Ak by následne zákon určil správny orgán rozhodujúci o vzniku vecného bremena, tak by žaloba bola predčasná a okresný súd by nemal právomoc na jej prejednanie. V závere okresný súd sčasti prisvedčil námietke mesta o nedostatku naliehavého právneho záujmu na žalobe.

4. Krajský súd na odvolanie sťažovateľa zamietol jeho návrh na prerušenie odvolacieho konania a potvrdil zamietnutie žaloby. Vychádzal však z toho, že žaloba sťažovateľa je určovacia a treba preukázať naliehavý právny záujem. Odôvodnenie okresného súdu k tomu považoval za nesprávne, lebo naliehavý právny záujem nemôže byť len čiastočný. Krajský súd uviedol, že (i) ak žalobca môže podať žalobu o plnenie, všeobecne neplatí, že by nebol daný naliehavý právny záujem na určovacej žalobe, najmä, ak sa určovacím výrokom vytvorí pevný právny základ vzťahu strán sporu, (ii) naliehavý právny záujem nie je daný, ak by určenie bolo len rozhodnutím o predbežnej otázke podstatnej pre rozhodnutie ďalšieho, následne žalobcom iniciovaného sporu, a (iii) naliehavý právny záujem treba posudzovať výlučne s ohľadom na právny záujem žalobcu.

5. Krajský súd dospel k nedostatku naliehavého právneho záujmu sťažovateľa. Predmetom určenia je len predbežná otázka tak, aby sťažovateľ mohol podať žalobu o plnenie vo vzťahu k budúcim majetkovým nárokom, ktorých sa bude môcť domôcť iba žalobou o plnenie. Preto v spore o žalobe na plnenie bude nevyhnutné predbežne riešiť, či na pozemku sťažovateľa je vecné bremeno. Sťažovateľ tak má k dispozícii žalobu o plnenie, ktorá je jediným prostriedkom ochrany jeho práv. Podľa krajského súdu je potrebné zamyslieť sa, či sťažovateľ nemieni obísť s jeho záujmami nesúladnú ustálenú rozhodovaciu prax o jednorazovej náhrade za vznik vecného bremena.

6. Proti tomu podal sťažovateľ dovolanie pre nesprávne právne posúdenie. Prvou otázkou sa pýtal, či má naliehavý právny záujem na žalobe o určenie, že jeho pozemok nie je zaťažený vecným bremenom podľa sporného ustanovenia, ktorý zdôvodňoval jeho protiústavnosťou. Záver krajského súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu označil za nesprávny, keďže naliehavý právny záujem vyplýva už len z tvrdenia o protiústavnosti sporného ustanovenia, teda z toho, že vlastnícke právo nemôže byť nútené obmedzené ustanovením zákona, o ktorého súladnosti s ústavou majú pochybnosti aj všeobecné súdy. Druhou otázkou sa pýtal, či nútené obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom podľa sporného ustanovenia možno považovať za súladné s čl. 20 ods. 4 ústavy. Podľa sťažovateľa nemožno, a preto navrhol prerušiť konanie o dovolaní s tým, že najvyšší súd podá ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade ustanovenia zákona s ústavou.

7. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením návrh sťažovateľa na prerušenie konania zamietol a jeho dovolanie odmietol. K naliehavému právnomu záujmu uviedol, že hoci ho krajský súd riešil, predpokladom prípustnosti dovolacej otázky je, že krajský súd ju tak, ako bola formulovaná v celosti, riešil a od jej vyriešenia záviselo jeho rozhodnutie. Hoci krajský súd riešil naliehavý právny záujem, nebolo tomu tak z pohľadu rozporu ustanovenia zákona s ústavou. Krajský súd naliehavý právny záujem skúmal len z hľadiska, či predmetom určovacieho rozhodnutia má byť iba rozhodnutie o predbežnej otázke tak, aby sťažovateľ mohol na jeho základe podať žalobu o plnenie. Keďže rozhodnutie krajského súdu od sťažovateľom položenej otázky nezáviselo, tak ju najvyšší súd vyhodnotil ako neprípustnú. Otázkou nesúladu ustanovenia zákona s ústavou vyhodnotil tiež ako neprípustnú, keďže ju krajský súd pre záver o neexistencii naliehavého právneho záujmu neriešil.

8. Najvyšší súd na okraj uviedol, že rovnakú otázku naliehavého právneho záujmu riešil pri vecnom bremene podľa zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o NDS“) v rozsudku sp. zn. 8Cdo/28/2023 o zamietnutí dovolania sťažovateľa, v ktorom konštatoval, že účelom určovacej žaloby je poskytnutie ochrany právnomu postaveniu žalobcu, keď sa jej nemôže domáhať žalobou o plnenie. Dospel k záveru, že ťažisko problému je v náhrade za vznik vecného bremena, teda v žalobe o plnenie, čo však nebolo predmetom sporu.

III.

9. Sťažovateľ namieta nesprávnosť záveru najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolacej otázky o naliehavom právnom záujme, keď ju pre nepochopenie podstaty žalobnej argumentácie vecne nevyriešil, hoci od jej vyriešenia záviselo rozhodnutie o žalobe. Súdom vyčíta, že napriek tomu, aby riešili súlad sporného ustanovenia s ústavou, vtesnali jeho argumentáciu do judikatúry o náhrade za vznik vecného bremena. Nesúhlasí so záverom súdov, že môže podať žalobu o plnenie ako jediný správne zvolený prostriedok ochrany jeho práv. Ak by podal žalobu o náhradu za vznik vecného bremena, v rámci ktorej by ako predbežná vyvstala otázka vzniku vecného bremena, a teda súlad sporného ustanovenia s ústavou, tak by táto otázka nebola spôsobilá byť predmetom konania o súlade právnych predpisov, keďže prípadná protiústavnosť sporného ustanovenia by neovplyvnila žalovaný nárok na náhradu za vznik vecného bremena.

10. Sťažovateľ k poukazu najvyššieho súdu na rozsudok sp. zn. 8Cdo/28/2023 uvádza, že jeho ústavná sťažnosť proti tomuto rozhodnutiu bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená (I. ÚS 289/2025), a ústavný súd, poukazujúc na nález (PL. ÚS 42/2015), uviedol, že môže podať

žalobu o náhradu za vznik vecného bremena, pretože súdom nič nebráni priznať túto náhradu ako opakovanú, a teda s takouto žalobou by mohol byť úspešný. Sťažovateľ s tým nesúhlasí, keďže priznanie opakovanej náhrady je iluzórne s ohľadom na rozhodnutia najvyššieho a ústavného súdu. Ak by položil otázku súladnosti sporného ustanovenia s ústavou v konaní o žalobe o plnenie, ústavný súd by ju odmietol posúdiť, pretože prípadný derogačný nález by neovplyvnil konkrétne súdne konanie. Ak iba od zodpovedania tejto otázky závisí konanie o určovacej žalobe, tak ústavný súd aprobuje záver súdov, že má podať žalobu o plnenie.

11. V dôsledku rozhodnutí krajského súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu a najvyššieho súdu o neprípustnosti tejto otázky nemožno súdy vrátane ústavného súdu donútiť vyriešiť otázku, či je pozemok sťažovateľa zaťažený vecným bremenom podľa sporného ustanovenia, o ktorého súladnosti s ústavou majú pochybnosti nielen sťažovateľ, ale i všeobecné súdy. Táto situácia, do ktorej vlastníkov pozemkov zaťažených vecnými bremenami podľa sporného ustanovenia dostala rozhodovacia prax súdov, je bezvýchodisková. Podľa sťažovateľa naliehavý právny záujem na určovacej žalobe vyplýva zo samej podstaty sporu, keďže ide o jediný prostriedok, ktorým možno dosiahnuť preskúmanie ústavnosti sporného ustanovenia ústavným súdom. Preto je podľa sťažovateľa daný nielen jeho naliehavý právny záujem, ale aj verejný záujem spočívajúci v nevyhnutnosti odstránenia protiústavných právnych noriem z právneho poriadku.

12. Sťažovateľ nenamieta nesprávnosť záveru najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolacej otázky o súlade sporného ustanovenia s ústavou. Jeho argumentácia smeruje k tomu, aby ústavný súd vecne posúdil súlad sporného ustanovenia s ústavou. Preto podľa čl. 127 ods. 5 ústavy navrhuje, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade sporného ustanovenia s čl. 20 ods. 4 ústavy. Poukazuje na nálezy ústavného súdu (PL. ÚS 38/95, PL. ÚS 4/00, PL. ÚS 19/09, PL. ÚS 42/15), z ktorých podľa neho vyplýva, že k porušeniu čl. 20 ods. 4 ústavy dôjde vtedy, ak sporné ustanovenie nespĺňa čo i len jedinú podmienku núteného obmedzenia vlastníckeho práva.

13. Najvyšší súd navrhuje ústavnej sťažnosti nevyhovieť. K tomu sťažovateľ uviedol, že najvyšší súd len odcitoval odôvodnenie namietaného uznesenia bez vyjadrenia k sťažnostným námietkam. Zúčastnená osoba – žalované mesto sa k ústavnej sťažnosti nevyjadrila.

IV.

14. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformne vymedzovať prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je jeho vecou určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najústálenejšia (II. ÚS 65/2010).

15. Najvyšší súd k otázke o naliehavom právnom záujme uviedol, že túto otázku, tak ako ju sformuloval sťažovateľ, krajský súd neriešil. Hoci krajský súd riešil existenciu naliehavého právneho záujmu, tak len z hľadiska toho, či je možná žaloba o plnenie, nie toho, či naliehavý právny záujem vyplýva zo sťažovateľom tvrdenej protiústavnosti ustanovenia. K tomu treba uviesť, že najvyšší súd sa zameral len na jednu vetu, ktorú sťažovateľ označil ako právnu otázku, bez pokusu porozumieť dovolacej argumentácii v spojení s odôvodnením odvolacieho rozsudku. Preto je jeho záver o neprípustnosti tejto dovolacej otázky príliš formalistický. S najvyšším súdom

treba súhlasiť len v tom, že krajský súd ako prvoradú riešil otázku naliehavého právneho záujmu so záverom, že nie je daný. Od vyriešenia tejto otázky tak záviselo odvolacie rozhodnutie. To postačuje pre vyhodnotenie toho, či dovolacia otázka spĺňa kritérium prípustnosti – od vyriešenia otázky záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

16. Sťažovateľ do dovolacej otázky naformuloval svoje zdôvodnenie existencie naliehavého právneho záujmu, ktorý vyvodzoval z ochrany vlastníckeho práva, do ktorého malo byť zasiahnuté protiústavným ustanovením. V spojení s odôvodnením dovolacieho dôvodu a odvolacieho rozsudku je zrejmé, že sťažovateľ chcel od najvyššieho súdu zodpovedať, či je naliehavý právny záujem daný tvrdením o protiústavnosti ustanovenia aj napriek tomu, že môže podať žalobu o plnenie. Teda, aby najvyšší súd neposudzoval len správnosť sťažovateľom nerozporovaného záveru krajského súdu, že môže podať žalobu o plnenie. Na podstate sťažovateľom vymedzeného dovolacieho dôvodu doslovná formulácia dovolacej otázky nič nemení. Je bez významu, či otázka znela tak, ako ju sformuloval sťažovateľ, alebo by bola doplnená o „*aj keď možno žalovať o plnenie*“.

17. Nemožno súhlasiť s najvyšším súdom, že krajský súd existenciu naliehavého právneho záujmu neposúdil z hľadiska tvrdeného protiústavného zásahu do vlastníckeho práva. Krajský súd sa pri zdôvodnení pre sťažovateľa nového záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu pre prednosť žaloby o plnenie osobitne nevysporiadal s v žalobe, nie odvolaní, prednesenou argumentáciou o tom, že naliehavý právny záujem vyplýva z ochrany vlastníckeho práva. To však neznamená, že existenciu naliehavého právneho záujmu z tohto hľadiska neposúdil. Práve naopak. Tým, že otázka existencie naliehavého právneho záujmu v nadväznosti na vecné prejednanie žaloby okresným súdom nebola odvolacím dôvodom, tak krajský súd pri jej riešení mohol vychádzať len zo žaloby, keďže nekonštatoval nezdôvodnenie naliehavého právneho záujmu sťažovateľom. Zo žaloby je zrejmé, že sťažovateľ naliehavý právny záujem neustále odvodzoval z neústavného zásahu do jeho vlastníckeho práva. Krajský súd sa s touto argumentáciou nevysporiadal, pretože kategoricky vylúčil existenciu naliehavého právneho záujmu.

18. K tomu treba uviesť, že určovaciu žalobu sťažovateľ zvolil z dôvodu, že v konaní o žalobe o plnenie sú návrhy všeobecných súdov na začatie konania o súlade ustanovenia s ústavou ústavným súdom odmietané pre nedostatok prejudiciality. To možno implicitne vyvodiť z časti žaloby odôvodňujúcej návrh na prerušenie konania, v ktorej sťažovateľ uviedol, že súd môže podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade ustanovenia s ústavou, len ak súvisí s prejednávanou vecou. Treba uznať, že sťažovateľ mohol túto argumentáciu na podporu existencie naliehavého právneho záujmu v dovolaní výslovne uviesť, no na strane druhej problematika zákonných vecných bremien je všeobecným súdom známa, rovnako ako rozhodovacia činnosť ústavného súdu o odmietaní návrhov všeobecných súdov na začatie konania o súlade ustanovenia s ústavou, ak ich podajú v sporoch o zaplatenie náhrady za vecné bremená.

19. Bolo a bude úlohou najvyššieho súdu zodpovedať otázku o naliehavom právnom záujme sťažovateľa na žalobe. Na riešenie tejto otázky neprilieha na okraj uvedený poukaz najvyššieho súdu na konštatáciu z jeho skoršieho rozhodnutia (8Cdo/28/2023), že účelom určovacej žaloby je poskytnúť ochranu žalobcovi, keď sa jej nemôže domáhať žalobou o plnenie a že ťažisko problému je v náhrade za vznik vecného bremena (v žalobe o plnenie), čo nebolo predmetom konania. Túto konštatáciu treba vykladať v kontexte celého odôvodnenia skoršieho rozhodnutia. Hoci nadväzovala na odôvodnenie zodpovedania otázky o naliehavom právnom záujme, na jej zodpovedanie nemala vplyv. Súvisela s posúdením súladu ustanovenia o vzniku vecného bremena

s ústavou pri vysporiadaní sa s návrhom na prerušenie dovolacieho konania a úsudkom najvyššieho súdu, že vecné bremeno podľa zákona o NDS nespĺňa ústavné kritérium primeranej náhrady. V skoršom rozhodnutí najvyšší súd rovnakú otázku s rovnako sťažovateľom zdôvodneným naliehavým právnym záujmom zodpovedal. Nedostatok naliehavého právneho záujmu konštatoval z dôvodu, že vecné bremeno spĺňa ústavné kritériá nevyhnutnej mieri, verejného záujmu a vzniku na základe zákona. Pre aktuálne posudzovanú vec nie je podstatné, či ju zodpovedal správne. Podstatné je, že ju zodpovedal.

20. Záver najvyššieho súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe sťažovateľa zo skoršieho rozhodnutia označil za ústavne udržateľný ústavný súd v uznesení sp. zn. I. ÚS 289/2025. Pritom ústavný súd poukázal na rovnaké argumenty ako krajský súd v aktuálne posudzovanej veci – (i) sťažovateľ sa súdnej ochrany mohol domáhať žalobou o plnenie (náhradu za vznik vecného bremena), ktorá má prednosť pred určovacou žalobou, a (ii) rozhodnutie o určovacej žalobe by neprinieslo preventívnu ochranu, keďže po určení neexistencie vecného bremena by sa sťažovateľ mohol domáhať náhrady za neoprávnené užívanie jeho pozemku, čo by viedlo k neúčelnému rozmnožovaniu sporov. K tomu však treba uviesť, že tieto argumenty nezohľadňujú všetky osobitosti veci sťažovateľa. Preto s nimi nemožno bez výhrad súhlasiť.

21. Pri zisťovaní naliehavého právneho záujmu treba skúmať nielen to, či má pre žalobcu zmysel rozsudok, ale aj konanie. V aktuálne posudzovanej veci je zdôvodnenie naliehavého právneho záujmu sťažovateľa zhodné s tým, čo chcel sťažovateľ konaním o určovacej žalobe dosiahnuť. Judikátorne východiská odcitované v odôvodnení rozsudku krajského súdu potvrdzujú, že doktrína preventívneho charakteru určovacej žaloby nie je absolútna. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu však nevyplýva, že by skúmal, či žaloba sťažovateľa nie je určovacou žalobou, ktorá by bola prípustná, aj keď možno žalovať o plnenie. Krajský súd prihliadol len na význam vyhovujúceho rozsudku pre sťažovateľa. No neprihliadol na význam konania ako celku pre sťažovateľa. Ten spočíval v tom, že sťažovateľ chcel ústavnému súdu vytvoriť priestor pre vecný prieskum ústavnosti sporného ustanovenia s ústavou. Buď na základe návrhu všeobecného súdu, ktorý bude spĺňať podmienku prejudiciality, alebo senátu ústavného súdu.

22. Záver, že sťažovateľ môže podať žalobu o plnenie, v dôsledku čoho stratil naliehavý právny záujem, nie je v okolnostiach jeho veci súladný s právom zvoliť si takú žalobu na ochranu vlastníckeho práva, ktorou by bolo možné dosiahnuť efektívnu a účelnú ochranu. Krajský súd núti sťažovateľa podať vopred na neúspech predurčenú žalobu o plnenie, v konaní o ktorej je na neúspech predurčený aj návrh súdu na začatie konania o súlade ustanovenia s ústavou. Len to, že existencia vecného bremena by sa ako predbežná otázka riešila v konaní o žalobe o plnenie, nie je vo veci sťažovateľa dostatočným argumentom odôvodňujúcim stratu naliehavého právneho záujmu. Vo vzťahu k naliehavému záujmu je podstatný, krajským súdom nezohľadnený argument o tom, že v konaní o žalobe o plnenie nie je súd oprávnený podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade ustanovenia zákona s ústavou.

23. Tiež možno doplniť, že žalobu sťažovateľa na ochranu vlastníckeho práva možno prirovnať k určovacej žalobe, ktorou sa má dosiahnuť zhoda zápisu vo verejnom registri so skutočným stavom. A to aj bez nevyhnutnosti zápisu vecného bremena v katastri nehnuteľností, ktorý vo veci sťažovateľa nemá žiadne právne účinky a závisí od oprávneného z vecného bremena. Žaloby na ochranu vlastníckeho práva, aj keď ich petit znie ako určovací, nemusia mať nevyhnutne preventívny účel. Môžu byť prostriedkom ochrany nielen ohrozeného, ale aj porušeného práva.

Sťažovateľovi nemôže byť na ujmu, že mesto si právo zodpovedajúce vecnému bremenu do katastra nehnuteľností nezapísalo. Ak by vecné bremeno v katastri zapísané bolo, tak by podľa rozhodovacej praxe malo platiť, že na určovacej žalobe sťažovateľa na ochranu vlastníckeho práva je naliehavý právny záujem daný tým, že zo zápisu vo verejnom registri vyplýva, že právo, neexistencie ktorého sa domáha, patrí žalovanému.

24. Najvyšší súd príliš formalistickým výkladom nenaplnil svoju právomoc ústavne súladne vyhodnotiť prípustnosť dovolania a povinnosť vecne preskúmať právny záver krajského súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na žalobe. Tým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Preto bolo v tejto časti ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené s tým, že namietané uznesenie najvyššieho súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie. Nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia práv vlastníť majetok a na pokojné užívanie majetku, keďže v dôsledku nesprávneho záveru o neprípustnosti dovolania najvyšší súd vo vzťahu k právnomu posúdeniu žaloby sťažovateľa nesformuloval žiadne konkrétne právne závery.

25. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu najvyšší súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby v roku 2025 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 371 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 14,84 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 949,17 eur.

V.

26. Hoci sťažovateľ nenamieta nesprávnosť záveru najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolacej otázky o súladnosti ustanovenia s ústavou, treba poukázať na to, že rovnakú otázku najvyšší súd vyriešil v skoršom rozhodnutí (8Cdo/28/2023) so záverom, že na posúdenie súladnosti ustanovenia s ústavou nemá právomoc. To preto, lebo v aktuálne posudzovanej veci má tento záver význam pre posúdenie návrhu sťažovateľa podľa čl. 127 ods. 5 ústavy, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. Hoci tento záver označil ústavný súd za udržateľný (I. ÚS 289/2025), nemožno sa vyhnúť jeho ďalšiemu prehĺbeniu a prehodnocovaniu.

27. Najvyšší súd nedostatok právomoci posúdiť súladnosť ustanovenia zákona s ústavou odôvodnil tým, že to nie je súčasťou priamej rozhodovacej činnosti dovolacieho, ale ústavného súdu. K tomu treba uviesť, že najvyšší súd neuviedol, z čoho vyvodil delenie jeho rozhodovacej činnosti na priamu a nepriamu a čo je ich predmetom. Treba však súhlasiť s najvyšším súdom, že iba v právomoci ústavného súdu je konanie o súlade ustanovenia zákona s ústavou. Návrh na začatie takéhoto konania môže ústavnému súdu podať všeobecný súd, dovolací súd nevynímajúc, keďže prerušenie konania pre to, že súd dospeje k záveru, že sú splnené podmienky na konanie o súlade právnych predpisov, nie je v dovolacom konaní vylúčené. Súčasťou rozhodovacieho procesu najvyššieho súdu je tvorba úsudku o prípadnej nesúladnosti ustanovenia zákona s ústavou.

28. Najvyšší súd nedostatok právomoci posúdiť súladnosť ustanovenia s ústavou odôvodnil aj tým, že otázka súladnosti ustanovenia je formulovaná v petite žaloby, a tak má charakter priameho nároku uplatneného na súde, a nie v spojení s nárokom, ku ktorému by sa riešila ako predbežná otázka na ústavnom súde. Tento argument nie je správny. Otázka, ktorú by ústavný súd na návrh všeobecného súdu v konaní o súlade riešil, nemusí byť v konaní o žalobe len otázkou predbežnou. Tiež je bez významu, či je otázka súladnosti ustanovenia s ústavou formulovaná v petite žaloby, teda že toto ustanovenie bude jediné, ktoré súd aplikuje. Prejudicialitu ako podmienku podania návrhu všeobecného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov súdy chápu nesprávne, keď z nej vyvodzujú, že musí ísť v konaniach pred všeobecnými súdmi o otázku predbežnú. Túto podmienku treba chápať tak, že vyslovenie nesúladu zákona s ústavou je spôsobilé ovplyvniť konanie na všeobecnom súde. V sporoch o zaplatenie náhrady za vecné bremeno podľa sporného ustanovenia to znamená, že obdobia spred podania žaloby, za ktoré vlastníek náhradu žiada, sa ústavným súdom len do budúcnosti konštatovaná protiústavnosť nedotkne.

29. Najvyšší súd napriek konštatácii o nedostatku právomoci posúdiť súlad ustanovenia s ústavou tento implicitne posúdil pri rozhodovaní o návrhu na prerušenie konania, keď konštatoval splnenie troch zo štyroch ústavných kritérií núteného obmedzenia vlastníckeho práva. Ak by najvyšší súd nemal právomoc posúdiť súlad ustanovenia s ústavou, tak by nemal ani právomoc posúdiť návrh na prerušenie konania. Najvyšší súd tak pri posúdení návrhu sťažovateľa na prerušenie konania riešil súlad ustanovenia zákona s ústavou. To je však v rozpore s jeho k dovolacej otázke vyjadrenému záveru o nedostatku právomoci posúdiť túto otázku. Najvyššiemu súdu sa ako ústavne nesúladne javilo iba to, že vlastníckovi pozemku nebola poskytnutá náhrada, čo však podľa neho nebolo predmetom určovacej žaloby. K tomu treba uviesť, že argument, že zákon nestanovil vlastníkom pozemkov náhradu za obmedzenie ich vlastníckeho práva, bol súčasťou zdôvodnenia neústavnosti ustanovenia o vzniku vecného bremena. Preto je k posúdeniu súladu tohto ustanovenia s ústavou všeobecným súdom bez významu, či bol žalobou uplatnený nárok na náhradu za vecné bremeno alebo určenie, že pozemok nie je zaťažený vecným bremenom.

30. Podmienkou vyhovenia návrhu podľa čl. 127 ods. 5 ústavy je, aby všeobecný súd aplikoval ustanovenie zákona, ktorého súlad s ústavou je pochybný a ktorého použitie je podstatné pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti (IV. ÚS 341/2025, III. ÚS 216/2025). To preto, lebo výsledok konania o súlade právnych predpisov musí byť spôsobilý ovplyvniť to, či ústavnej sťažnosti bude vyhovené (IV. ÚS 151/2025). Vo veci sťažovateľa tomu tak nie je. Najvyšší súd ustanovenie, ktorého ústavnú súladnosť sťažovateľ navrhuje preskúmať, pre neprípustnosť dovolania neaplikoval. Výsledok konania o súlade ustanovenia s ústavou nie je spôsobilý ovplyvniť formalistický záver o neprípustnosti dovolacej otázky o naliehavom právnom záujme. Ústavnej sťažnosti tak bolo potrebné vyhovieť bez toho, aby bolo nevyhnutné vysloviť protiústavnosť ustanovenia v konaní o súlade právnych predpisov. Preto nie je dôvod vyhovieť návrhu sťažovateľa, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania o súlade ustanovenia s ústavou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. januára 2026

Robert Šorl
predseda senátu